

5- عزل یا تغییر متولی

5- عزل یا تغییر متولی

کنار رفتن ناظر و متولی بعد از قبول

۱۷۰. اگر واقف شخصی را به عنوان ناظر و مراقب وقف تعیین کند و شرط نماید که فقط ولیّ امر مسلمین بتواند او را از نظارت و اشراف بر وقف عزل کند، آیا جایز است او خودش را از این کار عزل کند؟

جواب: به احتیاط واجب، جایز نیست ناظر وقف بعد از قبول نظارت، خودش را از نظارت بر وقف عزل کند، همانگونه که برای متولی وقف هم این کار جایز نیست.

۱۷۱. محضر مبارک حضرت آیه الله العظمی خامنه ای (دامت برکاته) رهبر معظم انقلاب اسلامی سلام علیکم با صلوات بر محمد و آل محمد، و تقدیم تحیات و آفره به استحضار می رساند: بعضی از واقفین در وقف نامه های تنظیمی ضمن تعیین متولیناظر یا نظاری را اسما یا وصفا معین می نمایند تا به صورت استطلاعی یا استصوابی وظائف خود را انجام دهند.

در این رابطه سوالات شرعی به شرح ذیل برای متولیان و ادارات اوقاف مطرح گردیده است:
(الف) آیا ناظر تعیین شده مانند متولی حق دارد نظارت را قبول یا رد کند؟ و در صورت قبول حق استعفا دارد یا خیر؟
(ب) آیا ناظر می تواند وکیل انتخاب کند که به جای او وظائف نظارت را انجام دهد؟ و در چنین موردی اقدام وکیل که دارای اوصاف و شرایط مقرر در وقف نامه نیست بجای ناظر از لحاظ شرعی مواجه با اشکال نیست؟
(ج) در صورتی که تعیین وکیل بوسیله ناظر شرعا مجاز باشد، آیا وکالت تفویضی برای مدت معین و موارد معذوریت ناظر (مانند بیماریمسافرت و امثال آن) جایز است یا به صورت مستمر امکان پذیر خواهد بود؟
مستدعی است نظر مبارک را نسبت به موارد مذکور ابلاغ فرمائید.
امید است ما را از دعاهای خیر و نصایح حکیمانه خود همواره بهره مند فرمائید.

جواب: الف) ناظر تعیین شده با موافقت ناظر، تعیین شده باشد، به احتیاط واجب حق استعفا ندارد.
ب) اگر نظارت منوط به نظر شخصی ناظر نباشد می تواند در اجراء عمل به نظارت وکیل انتخاب کند، به شرط آن که وکیل صالح و امین در اجراء عمل به نظارت باشد.
ج) تعیین مدت وکالت، واگذار به توافق ناظر، و وکیل است.

عزل بعضی از متولیان وقف توسط متولیان دیگر

۱۷۲. آیا عزل بعضی از متولیان وقف توسط متولیان دیگر از نظر شرعی صحیح است؟

جواب: صحیح نیست مگر جائی که واقف برای او چنین حقی را قرار داده باشد.

۱۷۳. اگر بعضی از متولیان ادعا کنند که متولیان دیگر خائن هستند و اصرار بر عزل آنان داشته باشند، حکم شرعی چیست؟

جواب: واجب است بررسی اتهام کسانی را که متهم به خیانت هستند، به حاکم شرع ارجاع دهند.

عزل متولی توسط حاکم شرع

۱۷۴. اگر متولی و یا وراث متولی در موقوفه خیانت کرده باشند آیا اداره اوقاف می تواند مجدداً موقوفه را در اختیار آنها قرار دهد؟

جواب: عزل یا ابقاء متولی با حاکم شرع است.

۱۷۵. اولاً: آیا تولیت حقیر که واقف آن را به من داده و بنده قبول کرده ام- و فتوکپی آن سند ضمیمه است- کسی می تواند آن را باطل اعلان کند؟

ثانیاً: آیا حقیر شرعاً می توانم اعراض از تولیت موجود نمایم یا خیر، با توجه به اینکه واقف از دنیا رفته و چنین شرطی هم ابتداء عقد این سند

ذکر نشده است.

جواب: اولاً: بعد از اینکه شخص شرعاً متولی شد کسی نمی تواند تولیت او را باطل کند بلی در صورت خیانت حاکم شرع می تواند او را عزل نماید.

ثانیاً: بنابراین احتیاط واجب متولی شرعی نمی تواند خود را از تولیت برکنار کند.

۱۷۶. موقوفه ای که وقف شده برای مصرف کردن منافع آن در روضه خوانی و امام جماعت حسینیه و طلاب و غیره و از طرف واقف متولی خاصی برای نظارت و مصرف آن تعیین شده است آیا با وجود متولی خاص شخص دیگری می تواند در امور وقف دخالت نماید یا خیر لذا خواهشمندم نظر مبارک را صریحاً مرقوم فرمائید.

جواب: از وقف باید زیر نظر متولی شرعی با مراعات جهت وقف استفاده شود و دیگران نمی توانند دخالت کنند بلی اگر خیانت متولی نزد حاکم شرع ثابت شود حاکم شرع دخالت می کند و او را عزل و دیگری را نصب می کند.

۱۷۷. ملکی وقف سوگواری حضرت ابا عبدالله الحسین (ع) شده و متولی قانونی و شرعی آن را در تصرف دارد آیا جائز است ملک موقوفه را (به ادعای عدم انجام تکلیف) از ید متولی خارج و به غیر واگذار نمایند؟

جواب: حکم کلی مسئله روشن است که اگر متولی شرعی موقوفه طبق وظیفه عمل نکند حاکم شرع او را عزل می کند و به جای او متولی تعیین می نماید و اگر طبق وظیفه عمل کند نمی توان او را خلع ید نمود ولی موضوع خاص نیاز به رسیدگی دارد و موکول است به مسئولین مربوطه.

۱۷۸. طبق وقفنامه شرعی درآمد موقوفه صرف روشنائی، تعمیر مسجد و حمام و روضه خوانی بوده است. اکنون اداره اوقاف به عنوان اینکه دست واسطه را کوتاه کند متولی را که حکم از اوقاف خلع ید نموده. آیا شرعاً یا عرفاً اوقاف حق سلب تولیت وقف خصوصی را دارد یا خیر؟ متولی می گوید اوقاف می تواند عشر بگیرد که زمان دولت سابق هم از این بالاتر نرفت مصراحتاً تقاضا می کنیم مطابق دستور اسلام جواب مرقوم فرمائید.

جواب: وقف باید زیر نظر متولی شرعی اداره شود و کسی نمی تواند دخالت کند، مگر در صورتی که خیانت متولی ثابت شود که در این صورت حاکم شرع دخالت می کند و در هر صورت رسیدگی به قضیه شخصیه موکول است به مسئولین محترم ذریبط در جمهوری اسلامی.

۱۷۹. به موجب مندرجات وقفنامه تولیت موقوفه به اصلح از ذکور اولاد وی، تعاقباً تناسلاً بعد نسل و بطناً بعد بطن واگذار نموده اند و در وقف نامه قید نموده اند در صورت تعدد صالح فی کل طبقه اکبر صالح مقدم بر اصغر صالح است حال اگر اولاد اکبر متولی بر طبق مندرجات وقفنامه و قوانین جاریه حکم تولیت موقوفه مزبور برایش صادر شده ولی در اداره امور موقوفه بی تفاوت و موقوفه را به حال خود واگذار و رها نموده و با وجود اینکه در حال حاضر این متولی برادر صالح کوچکتری نیز دارد آیا تولیت موقوفه به برادر کوچکتر که برای اداره موقوفه صلاحیت دارد منتقل می گردد یا خیر؟

جواب: با وجود متولی شرعی نوبت به غیر او نمی رسد، و آنچه در سؤال ذکر شده موجب انتقال تولیت نیست، بلی اگر متولی به وظیفه عمل نمی کند مورد رجوع به حاکم شرع است.

عزل متولی توسط واقف

۱۸۰. ملکی را برای امر خیری وقف نموده ام و برای تولیت آن متولی را نصب کرده ام، متولی اول از دنیا رفته و طبق وقفنامه به نسل دوم که فرزند همان آقا بوده رسیده است حال بنده که واقف هستم می خواهم تولیت را عزل کرده و شخص دیگری را به عنوان متولی نصب نمایم آیا این حق را دارم، نظر مبارکتان را اعلام فرمائید.

جواب: حق ندارید، و واقف بعد از وقف از موقوفه اجنبی می شود.

تغییر متولی

۱۸۱. واقف چندین سال است که متولی را مشخص کرده است و برای آینده (تا قیامت) نیز تکلیف را روشن کرده است. آیا در صورت عدم خلاف می تواند متولی را عوض کند؟

جواب: اگر متولی در ضمن وقف تعیین شده نمی تواند او را عوض کند، و واقف حکم اجنبی را دارد مگر اینکه در وقف برای خود حقی قرارداده باشد.

۱۸۲. حسینیه ای که سال های سال اعیان آن به صورت مخروبه و غیر قابل استفاده و دارای متولی معین، و نیت واقف بر این اساس بوده

است که درآمد موقوفه باید صرف تعمیر و مرمت حسینیه گردد سپس روضه خوانی و اطعام و کمک به مستمندان، خیرات و مبرات گردد نظر به اینکه درآمد آن قابل بازسازی حسینیه نبوده شخصی خیر مدت دو سال است که وارد امر خیر شده و شخصاً با هزینه شخصی خودش حسینیه را بازسازی می نماید اکنون که حسینیه در شرف اتمام می باشد و دارای چند باب مغازه تجاری گردیده شخص خیر تقاضای تولیت حسینیه را نموده است، استدعا دارد تکلیف شرعی بیان فرمائید که آیا حسینیه که دارای متولی معین بوده و می باشد شخص خیر می تواند تولیت حسینیه را عهده دار شود یا خیر؟

جواب: هر گونه تصرف در موقوفه متوقف بر اذن و اجازه متولی شرعی موقوفه و صلاح وقف است و با بودن متولی تعیین متولی دیگر مشروع نیست.